

AGGRESJON MOT HUNDER AV SAMME KJØNN

Maj-Brit Iden, Fjellanger Hundeskole AS

Et av de vanligste problemene hos hunder, spesielt hos hannhunder, er at de viser det vi oppfatter som aggressiv atferd mot hunder av samme kjønn. Nils A. Johannessen har skrevet en artikkel om aggresjon i dette nummeret av Canis hvor han tar opp hva som legges i aggresjonsbegrepet. Dette begrepet er lang fra ukomplisert, samtidig er et begrep vi har bruk for og som brukes mye i dagligtale. I denne artikkelen skal vi bruke Karen Overalls definisjon (1997); aggresjon defineres best innenfor en gitt kontekst som en passende eller upassende trussel eller utfordring som til slutt utløses av kamp eller unnvikelse. I denne sammenheng er konteksten møte med en fremmed hund, og i mange tilfeller kalles atferden utagering. Konflikter mellom hunder som kjenner hverandre er et annet problem med andre løsninger.

Den atferden vi ofte finner uønsket er at hundene våre er bjeffer eller lager mye støy ved synet av andre hunder, i møte med andre hunder, eller ved passering av andre hunder. Det samme gjelder i en viss grad hunder som stirrer, knurrer, glefser eller biter. Dette er ofte koblet med at hunden gjør utfall mot den andre hunden, blir uregjerlig og bråkete og vanskelig å håndtere. For noen hunder er dette alt som skjer, mens andre følger opp truslene med reelle angrep, slåsskamper og eventuelt biting. Alt dette kalles aggresjon i denne artikkel, og det er ofte snakk om det vi opplever som upassende aggresjon. Hunder kan vise alle mulige kombinasjoner av disse atferdene, og fellesnevneren er ofte at eieren opplever dette som et problem. Det tilfellet at hunder i hovedsak hilser og samhandler på en måte vi finner passende, men nå og da havner i slåsskamp skal vi også se bort fra.

De fleste av de atferdene en ser, og de individene en ser, har ikke det en kan kalle unormale atferder for en hund. Atferdene kan likevel være farlige, og en kan som eier definere en atferd som uønsket, selv om den er normal. Det er viktig i en slik situasjon at en har et ansvarlig forhold til det hunden kan finne på, og at en tar de steg som er nødvendig for å sikre at andre hunder ikke lider overlast. Dette kan være at husets barn ikke kan luften lenger, eller at hunden ikke kan gå løs med mindre den er under kontroll. Man skal også ha et edruelig forhold til hva en kan oppnå med trening eller atferdsmodifisering.

KATEGORIER AV AGGRESJON RETTET MOT ANDRE HUNDER

Årsaken til denne type atferd kan være vanskelig å bestemme entydig fordi det er flere mulige forklaringer. Hos noen hunder har dette startet med **frykt**, og etter hvert har hunden funnet ut at det hjelper å bruke aggresjon for å få den andre hunden til å fjerne seg. I andre tilfeller kan det være snakk om **territoriell aggresjon**, det vil si at hunden passer på noe den opplever som sitt; eieren, tomten, huset eller det stedet den pleier å gå tur, eller det stedet den til enhver tid befinner seg. Nok et alternativ er **aggresjon knyttet til konflikt om status**, ofte kalt hannhundaggresjon når det gjelder hannhunder. For mange hunder er dette problemet mer uttalt i bånd, mens de kan være velfungerende når de er løs. Dette kan tyde på at aggresjonen har noe å gjøre **med frustrasjon**. Det er ofte slik at frustrasjon kan føre til aggresjon. Som nevnt ser en også **aggresjon forårsaket av smerte eller fysiske lidelser**.

Kommunikasjonssystemer, språk og signaler, har blant annet den funksjon at det kan bidra til at konflikter kan løses uten at noen kommer til skade. Hunder har et velutviklet kommunikasjonssystem, men i likehet med enhver kommunikasjon mellom individer, er den mer effektiv mellom individer som kjenner hverandre. Uten å trekke sammenlikningen for langt, er det rikelig med dokumentasjon på at ville hundedyr ikke er utpreget vennlig mot fremmede. Når vi forventer at hundene våre skal samhandle effektivt og vennlig med alle de møter, er det ikke sikkert at det er så normalt som vi liker å tro.

ÅRSAKER TIL AT HUNDER UTAGERER MOT ANDRE HUNDER

Arvelige faktorer

Det stor forskjell på hunder, og noen klarer å samhandle med andre hunder av samme kjønn på en måte vi er tilfreds med. Dette er delvis rasebetinget, utagering mot andre hunder er ikke like vanlig for alle raser. Hvis dette er rasebetinget vil det si at det i en viss utstrekning er arvelig. At sannsynligheten for å utvikle denne type problematferd er arvelig betinget er godt dokumentert i internasjonal litteratur. Nok en forklaring på raseforskjeller er knyttet til den tidlige sosialisering som naturlig nok starter tidligere og er mer omfattende for den rasen hunden tilhører fordi den har mer omgang med mor og søsken tidlig i livet. Også dette former hundens atferd mot andre hunder, uten at det kan sies å være en arvelig faktor.

Frykt

Hundens erfaringer er selvfølgelig en viktig komponent. Har den hatt omgang med andre hunder i oppveksten, og hvilken form har denne omgangen hatt? Gjennom hyppig positiv samhandling med andre hunder i oppveksten, får valpene rikelig anledning til å lære seg å kommunisere med andre hunder gjennom utprøving av ulike roller, hvordan konflikter kan løses, og hvordan en hilser på andre. Dette kan i mange tilfeller forebygge at hunder utvikler frykt for andre hunder. En enkelt traumatisk opplevelse, for eksempel at hunden som valp, eller for den del senere, har blitt skremt av en annen hund, kan skape varig frykt enten mot alle andre hunder eller mot den type hund som var ansvarlig for den traumatiske opplevelsen. Hvis hunden tidligere har hatt omfattende positiv samhandling med andre hunder øker det sjansen for at hunden skal knytte en enkelt uheldig opplevelse til det enkelt individet som var ansvarlig for hendelsen, og ikke til hunder eller en rase i sin alminnelighet.

Kjønn

Aggresjon er vanligere hos hannhunder enn tisper. Spesielt er aggresjon mot fremmede hunder av samme kjønn vanligere hos hannhunder enn tisper, hvis enn ser bort fra fryktaggresjon. Dette fremgår blant annet i en fordypningsoppgave ved Norges Veterinærhøgskole av Signe Lund Kleppe 2001. Dette resultatet sammenfaller med det som rapporteres generelt. Det tilsier at denne type atferd i en viss utstrekning er hormonelt betinget, og i litteratur om hannhundaggresjon anbefales vanligvis kastrering som et tiltak. Dette tiltaket kan ha god effekt på problemet. Jo eldre hunden er, jo lengre læringshistorie har ofte atferden, og sannsynligvis er effekten av kastrering mindre. Ikke desto mindre kan dette være en av de tingene som gjør treningen lettere. Dette gjelder i hovedsak hvis aggresjonen er knyttet til status.

Status

Aggresjon mot andre hunder kan også være knyttet til status i den forstand at den aggressive hunden oppfatter den andres nærvær som en utfordring. Dette kan være tilfelle uavhengig av om hunden som nærmer seg viser noen aggressive eller utfordrende signaler. Det er ingenting i veien for at den hunden som viser aggresjon mot andre hannhunder kan omgås hunder den kjenner på en ordentlig måte. I forhold til de hundene den kjenner er relasjonene avklart, mens det nettopp er usikkerheten knyttet til de uavklarte relasjonene i forhold til fremmede som er problematisk for hunden.

Frustrasjon

Det er velkjent at frykt fører til aggresjon. Mange hunder kan møte andre hunder på en anstendig måte når de er løs, men utagerer når de er i bånd. Båndet hindrer hunden i å bevege

seg fritt, og en kan selvfølgelig tenke seg at mangel på bevegelsesfrihet gjør hunden så usikker at den begynner å vise frykt. Selv om mange hunder ønsker å trekke seg unna, virker det som om mange faktisk ønsker samhandling med den andre hunden og blir frustrert når de hindres i det. Dette er en faktor som bør vurderes når en skal kartlegge et utageringsproblem. Uansett vil båndet påvirke måten hundene kan kommunisere med hverandre på. Måten vi lufter hundene våre på, i bånd og ofte langs veggen eller på fortauet gjør at de tvinges til å møte den andre hunden på en måte mange hunder ville valgt å unngå. Det kan bety at de tvinges inn i konflikter, og etter hvert begynner å forvente eller selv skape konflikter. Når dette er sagt er dette ikke et argument for å ikke lufter hunden langs veggen i bånd. Det fleste hunder klarer fint å leve med det.

Smerte

Også smerte kan skape aggresjon, og i tilfeller hvor hunden plutselig endrer atferd er det alltid på sin plass å ta hunden til veterinær for å sjekke om den kan ha smerter eller andre sykdomstilstander. Uansett er det i forbindelse med kartlegging ønskelig med en full veterinærundersøkelse, om ikke annet så for å utelukke at atferden har medisinske årsaker. Dette kan være ting som ørebetennelse eller analkjertelbetennelse. Begge deler er smertefullt, og hvis de aktuelle områdene berøres i samhandlingen med andre hunder kan det føre til at hunden reagerer med aggresjon. Hvis dette pågår over noe tid kan hunden lære at møte med andre hunder fører til smerte, og derfor begynne å reagere med aggresjon forut for den faktiske situasjonen. Tannskader, som ofte overses, kan gi samme situasjon. Andre sykdommer som rygglidelser eller stoffskifteproblemer kan også medføre aggresjon.

Stress

Hunder varierer mye med hensyn til hvor engasjert/påvirket de blir av ulike hendelser. Noen hunder tåler sterke påvirkninger i den forstand at de klarer å roe seg ned så snart de har fått oversikt over situasjonen, mens andre bruker mye lengre tid på å falle til ro. Det er også veldig stor forskjell på hvilke terskelverdier som må til for å få hunden til å reagere. En del av problemet for hunder som utagerer er at de har for lav terskel for å sette i gang en uønsket reaksjon, og at når de først har reagert så klarer de ikke å roe seg ned igjen. Uten å ha vitenskapelig belegg for det kan det virke som om mange av de hundene som utagerer er hunder som generelt er aktive og som i alminnelighet har vanskelig for å roe seg /være avslappet i situasjoner som innebærer mye stimuli f. eks. en tur hvor den treffer flere hunder. I noen tilfeller kan disse hunden være relativt rolige i den første møtesituasjonen, men hvis møtesituasjonen kommer så tett at de ikke klarer å roe seg ned mellom hver gang blir reaksjonen gradvis mer intens.

UTVIKLING OG OPPRETTTHOLDING AV UTAGERINGSATFERD

Hva som gjør at en hund utagerer første gang er en kombinasjon av hundens genetiske ballast og det hunden har erfart så langt i livet. Å true eller utfordre den andre hunden vil ofte skape det hunden opplever som en positiv respons. En slik positiv konsekvens kan være at den andre hunden trekker ser, forsvinner (ofte skjer det som en følge av at hundene trekkes hver sin veg), det at den andre hunden møter utfordringen, eller at den kommer nærmere. Hvis hunden opplever at en atferd har en positiv konsekvens (det vil si at atferden forsterkes) så øker det sannsynligheten for at hunden skal gjenta den atferden som frembringer forsterkning. Ofte er det slik at nesten samme hva hunden velger å gjøre i en situasjon så vil den oppleve det som om atferden forsterkes. Både hos mennesker og hunder er det slik at hvis en selv gjør noe, så frembringer det hendelser i omgivelsene, og ofte vil individet oppleve disse hendelsene som positiv konsekvenser av egen atferd.

Det er viktig å huske at en hund kan forsterkes (eller belønnes) på to måter; ved at den tilføres et gode, for eksempel at den andre hunden kommer nærmere (hvis den ønsker samhandling), eller ved at den fjerner et ubehag, for eksempel at den andre hunden fjerner seg (hvis den er redd). Det er ikke alltid lett å vite om atferden opprettholdes av negativ eller positiv forsterkning, men at hunden på en eller annen måte forsterkes er vanligvis hevet over tvil. Hvis den ikke ble forsterket på en eller annen måte ville den ikke fortsatt med den uønskede atferd.

Nok et viktig poeng er at jo oftere en hund får anledning til å vise den uønskede atferden, jo "flinkere" blir den. At vi ønsker den skal gjøre noe annet kan være vanskelig for hunden å forstå.

HVA SKAL VI GJØRE? ATFERDSMODIFISERENDE TILTAK.

Det er i hovedsak tre ting vi må sørge for når vi skal forsøke å endre en utageringsatferd. Det første er å kartlegge skikkelig slik at den vet hvilke type aggresjon vi har med å gjøre. Er hunden i hovedsak redd andre hunder, eller er status hovedmotivasjonen bak atferden? Alle faktorene som er nevnt over bør avklares før en setter i gang trening. Det er alltid lurt å huske at hunder kan ha mer enn et problem av gangen. Forut for trening bør det foretas veterinærundersøkelse for å utelukke medisinske årsaker. Dernest bør en definere hva en ønsker at hunden skal gjøre. Det er en fordel om den atferden en ønsker at hunden skal ha i problemsituasjonen er uforenlig med den uønskede atferd. Når hunden utagerer mot andre hunder i bånd kan det være hensiktsmessig å trene inn sitt atferd som et alternativ til utagering. De tiltakene vi har til rådighet er som følger:

Systematisk desensitisering og belønning av alternativ atferd

En utfordring er å organisere seg slik at hunden blir i stand til å vise den ønskede atferden, i dette tilfellet å sitte i ro ved synet av den andre hunden. En slik trening bør innledes med at hunden trenes på sitt og bli sittende, der en legger vekt på at den skal slappe av/roe seg ned mens den sitter. Det ideelle er at en trener dette i mange forskjellige situasjoner. Begynn med de lette, for eksempel når dere er helt alene, og øk gradvis vanskelighetsgraden. For mange hunder er møtesituasjoner med andre hunder noe av det som gjør dem mest opphisset, og det er derfor viktig å bruke de andre mulighetene en har til å trene på å sitte i ro og slappe av. Dette kan være når hunden har skjønt at det snart er tur, når den ser andre ting den reagerer på enten det er sykler eller fugler eller andre ting. Hunden bør ha forståelse for hva som ventes av den når vi ber den sitte i ro, og kunne sitte i ro i minst et par minutter, før vi begynner å trene på situasjoner med andre hunder. Systematisk desensitisering går ut på å gradvis utsette hunden for det den reagerer på mens vi trener på å sitte i ro og slappe av. For gradvis å eksponere hunden for synet av andre hunder er vi nødt til å ha god avstand til de andre hundene. Avstanden må være så stor at hunden klarer å sitte avslappet i ro når den ser den andre hunden. Klarer den det belønner vi med godbit og rolig ros. Det er ikke ønskelig å bruke ball eller andre belønnere som virker opphissende på hunden. Så lenge hunden sitter og er relativt avslappet belønner vi ofte. En vanlig feil er at det går for lenge mellom hver gang hunden belønnes. Det er ingen grunn til å spare på verken godbiter eller ros så lenge hunden opprettholder den ønskede atferd. Når hunden klarer dette gjentar en samme prosedyre, men nå med den andre hunden litt nærmere. Etter hvert som hunden mestrer å sitte rolig ved synet av den andre hunden, trekker vi denne gradvis nærmere. Avslutt mens leken er god. Hvis hunden er så stor at det er nødvendig å stramme båndet for å klare å holde den, bør en venne den til at båndet er stramt som en del av denne treningen.

Neste trening foregår på sammen måten, men kanskje er det mulig å starte på litt kortere avstand enn det en startet på sist. Hvor lang avstand som er nødvendig er avhengig av hvilken

hund vi trener på. Systematisk desensitisering er en langtekkelig prosess, der det største problemet er å skaffe seg passende treningssituasjoner. Det er alltid et poeng å ikke gå for fort frem. Hele poenget er å lære hunden en annen atferd enn tidligere ved synet av en hund, går vi for fort frem faller hunden tilbake på den atferden den har god erfaring med fra tidligere nemlig utagering.

Når en holder på med denne type trening er det viktig å unngå at hunden til stadighet befinner seg i situasjoner der den får utagere. Et viktig poeng er derfor å lage strategier for hvordan man skal unngå uønskede møtesituasjoner inntil hunden er klar til å takle dem. For de fleste er dette det største problemet.

Forutsetningen for å drive desensitisering er at en vet hva som utløser den uønskede atferden hos hunden. Hvis hunden bare reagerer på enkelte hunder, uten at vi klarer å finne ut hva det er med disse hundene som får hunden til å reagere kan det være vanskelig å få resultater med desensitisering.

Dempende / prososiale signaler

Dette er signaler som har til hensikt å skape positiv samhandling og/eller dempe en innbilt eller opplevd trussel. Av dempende signaler kan nevnes å vende blikk, hode og kropp bort fra den andre, å bevege seg rolig, og i mange tilfeller å gjøre andre ting som å snuse eller klø seg. Hvis hunden gjør slik ting i situasjoner som involverer andre hunder bør dette belønnes. Stirring rettet mot den andre hunden er et signal en vanligvis ser i forbindelse med utagering, og det er vanligvis ønskelig å unngå å belønne når hunden stirrer på den andre hunden. Hvis hunden ikke gjør annet enn å stirre på den andre hunden, bør en øke avstanden.

Fjerne et velbehag – negativ straff

Et av de største problemene i denne type trening er å unngå at hunden fortsatt skaffer seg positive konsekvenser som følge av den uønskede atferd. Det beste er å sørge for at hunden ikke kommer i situasjoner hvor dette er aktuelt. For noen kan det være et alternativ å fjerne et velbehag som en følge av at hunden utagerer. Et av godene hunden har med seg på tur er eieren. Det at eieren fjerner seg vil oppleves negativ for mange hunder, og hvis dette knyttes systematisk til utageringsatferd vil det kunne virke i retning av at atferden ikke lenger blir så fordelaktig for hunden. For å kunne gjennomføre et slikt tiltak kan en ha bundet hunden til et tre mens en trener desensitisering, hvis hunden begynner å viser tegn til å ville utagere går eieren et stykke unna 5-15 m, med ryggen til hunden. Gå tilbake til hunden når den roer seg litt, går vekk igjen hvis den begynner på uønskede atferden igjen. Hvis det er mulig kan en trene rett utenfor bilen, og sette hunden i bilen straks den viser den uønskede atferden (det er en forutsetning at hunden ikke kan fortsette utageringen i bilen). For å finne ut om tiltaket med å fjerne eieren har en effekt er en nødt til å prøve en del ganger. Noen hunder vil bli mer opphisset av å bli forlatt, og da bør en unngå dette tiltaket.

Hvis hunden utagerer for å fjerne den andre hunden kan en, dersom en har hunder som tåler det til disposisjon, la den andre hunden stå på samme sted inntil den utagerende hunden avslutter utagering. Når hunden er rolig fjerner man den andre hunden, slik at det blir hundens roatferd som får den andre hunden til å fjerne seg. Dette er et risikabelt tiltak fordi det forutsette at hunden vil ha den andre hunden bort. Hvis vi har tatt feil og hunden faktisk vil komme nærmere den andre hunden virker dette tiltaket mot sin hensikt. Det er også generelt lite ønskelig at hunden får fortsette å utagere. Sist men ikke minst bør en selvfølgelig ha den andre hundens velferd i tankene.

Sosialisering

For hunder som er redd andre hunder, kan hensiktsmessig samhandling med andre hunder være et nødvendig tiltak. Med hensiktsmessig menes i denne sammenheng at den redde hunden får anledning til å erfare at andre hunder ikke er farlige. For hunder som ønsker å trekke seg unna, kan det i mange tilfeller være lurt at det får anledning til å erfare at det hjelper å trekke seg unna. For å oppnå det kan det bli nødvendig for eieren å fjerne den andre hunden. Det ideelle for hunder som viser frykt aggresjon er å få til et positivt samspill med først en annen hund deretter flere. Til dette trengs hunder som er trygge nok til at de ikke reagerer med aggresjon når den andre viser fryktaggresjon, men ignorerer dette og inviterer til ikke-aggressiv samhandling når fryktaggresjonen opphører. Det åpenbare problemet med en slik trening er mangel på hunder å trene med. I noen tilfeller kan det være lettere for hunder å omgås hunder som er betydelig yngre. En forutsetning for å benytte en slik fremgangsmåte er at de yngre hundene ikke lider noe overlast.

Når skal gjøre hva?

For hunder som viser territoriell aggresjon (fordi den andre hunden nærmer seg eiere eller revir) er sosialisering neppe løsning, det samme gjelder de tilfellene hvor status og frustrasjon er viktige komponenter. Det betyr ikke at sosialisering er feil for disse hundene, bare at det ikke nødvendigvis bidrar til å løse problemet. Som nevnt kan mange av disse hundene omgås hunder de kjenner uten problemer. Desensitisering er alltid hovedtiltaket, uavhengig av hva som er årsaken til atferden, så lenge en har identifisert hva det er som utløser den uønskede atferden. For hunder som viser mye frustrasjonsatferd, er det viktig å trene mye på ro atferd i mange ulike situasjoner, slik at hunden lærer at ro atferd skaffer den det den vil ha, og for rett og slett gjøre hunden flinkere til å være rolig.

KONTROLLTILTAK

Når en hund har utviklet et problem, er vårt fremste ansvar som eiere å sørge for at andre ikke lider overlast. Det er ikke riktig å la en hund som kan finne på å angripe andre hunder gå løs, med mindre man har kontroll over hunden. Kontroll er alltid begrenset, spesielt når det gjelder problematferd, og det må en ta hensyn til. Dette kan gjøres ved å legge turene til områder hvor en har god nok oversikt til at en kan få tak i hunden før noe skjer. I forhold til alle typer problematferd er det viktig å ha flere strenger å spille på. En viktig del er det vi har gått gjennom over – tiltak som endrer hundens atferd. Andre tiltak kan være for eksempel å avlede hunden. Avledning lærer ikke hunden noe om hvordan vi vil den skal oppføre seg, men det kan hindre den i å lære noe vi ikke vil den skal lære. Det å etablere gode avledningsteknikker, for eksempel blikkontakt eller en leke hunden er fiksert på kan være godt å ha i bakhånd hvis vi plutselig må inn i en situasjon vi ikke er forberedt på. Lydighetstrening er også nødvendig. Jo bedre kontroll vi har over hunden jo bedre er det. Nå er det vel slik at problemet ikke hadde vært et problem om man hadde kontroll. Likevel er det ønskelig å trene på lydighet slik at hunden, samtidig som vi bruker atferdsmodifiserende, også blir lydigere og mer lydhør overfor hundeføreren. Hver gang hunden utagerer opprettholdes denne atferden, og det er derfor et poeng å unngå det. I mange tilfeller kan det bety at vi lufter hunden på steder med færre hunder hvis man ikke har anledning til å trene. Hvis hunden er så stor at det er et fysisk problem å holde den fast, bør en vurdere å bruke halti eller gentle leader.

OPPSUMMERING

Å endre denne type atferd er et omfattende prosjekt, og for mange vil det nok oppleves som at kuren er verre enn problemet. Det er ofte grunner knyttet til hunden selv som gjør at den utvikler et slikt problem. Det gjør at en ikke uten videre kan forvente at hunden skal endre

atferd fullstendig. De endringer en oppnår må også stadig opprettholdes slik at hunden ikke faller tilbake i gamle mønstre.

Ofte er en på leting etter enkle grep som skal løse problemet. Det blir omtrent som å lete etter en slankekur som man ikke merker at man er på, men som gir det ønskede resultat, fort. Noe slikt finnes ikke, heller ikke når det gjelder atferdsmodifisering. Endring av problematferd er hardt arbeid, og ofte får en ikke det resultatet en håper på.

Utagering mot andre hunder er det vanligste atferdsproblemet hos hunder, så selv om en ofte føler seg alene om å ha et slikt problem er en i godt selskap. En del av de tingene en gjør som eier av en utagerende hund er å stramme båndet og selv reagere når vi ser en hund. Det er åpenbart at hundene etter hvert lærer seg å tolke disse signalene ”riktig”, men det betyr ikke at problemet forsvinner hvis vi slutter å gjøre disse tingene. I tillegg kommer det selvfølgelig at det ville være direkte uansvarlig å ikke stramme båndet til en hund som man tror har tenkt å fly på noen. En løsning bør ta hensyn til dette.

Det er også grunn til å forvente vanlig folkeskikk fra andre hundeeiere. Når man selv har eller tar hunden i bånd og trekker seg ut til siden, bør det være et tilstrekkelig signal til andre om at en ikke ønsker at hundene skal hilse på hverandre. Et godt triks her er å si at hunden har skabb eller lus.

Ofte får en som eier høre at den utagerende atferden skyldes feil vi har gjort, manglende lederskap osv. osv. I noen tilfeller er det selvfølgelig tilfelle, men som oftest er det trekk ved hunden som bidrar til at den utvikler denne type atferd. Dette frikjenner ikke oss fullstendig, men det er ingen grunn til å tro at alle hunder er født perfekte og at det bare er vi som har noen mindre attraktive sider.